

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. II. Qest affirmatio, & enuntiatio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

TRACTATUS IX.

DE

PROMISSIONE.

CAPUT PRIMUM.

Quid sit Promissio?

DE ea loquimur, quando est liberalis, gratuita, si enim est onerosa, id est, sub aliquo onere præstando à Promissario, jam proprie pertinet ad contractus, sive nominatos, sive innominatos, emptionem, venditionem, locationem, &c. de quibus suo dignum est loco.

2. De eadem item loquimur, ut est promissio, non verò, ut metum propositum, quod pollicitationem etiam nonnulli appellant. Propositum enim, sive consistit in actu solius intellectus, sive solius voluntatis, sive utriusque, sive etiam in vocibus externis, quibus voluntas interna significatur, de quibus Doctores passim, ut Turrecr. d. 64. de Inst. dub. 19. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 1. de Vot. cap. 2.3. & 13. Et in opus. 4. de libert. Divin. d. 2. sessione 2. à num. 18. Vazquez tom. 4. in 3. part. d. 6. de matrimon. cap. 2. Delugo d. 23. de Inst. num. 2. Propositum, inquam, dicit intentionem aliquid faciendi, seu dandi, at promissio superaddit aliquid aliud, per quod is, cui res promittitur, (quem vocare solemus promissarium,) merito habet fundamentum expectandi rem illam promissam sibi in ipsius utilitatem, seu obsequium à promittente.

Quid autem sit hoc superadditum, varii variè explicant, quod, quia ad speculationem pertinet, videatur apud citatos.

3. Sic autem describitur Promissio liberalis, seu gratuita, de qua præsens est disputatio: *Est affirmatio, & enuntiatio (utique deliberata, & spontanea) alicujus rei possibilis, & licita in futurum faciende ab aliquo insinuata, & absolute data alteri, & accepta ab eo, in cuius utilitatem, seu obsequium facienda res est.*

4. Hæc descriptio affertur à Vasq. loc. cit. sed addita à nobis una voce. Ipse enim dicit (alteri insinuata) nos verò addimus (& alteri data) ejus additionis ratio est, quia posset insinuari, seu ostendi propositum alicui, nec tamen inde ullam promissionis obligationem nasci. Ut, si tibi ostendam, me velle cras tuum comitem fore in via, & nihil addam prætere, quo id me facturum promittam, tunc enim solum ostendo, me esse in ea voluntate, non propterea significo promissionem ullam tibi à me dari, ex vi cuius tu meum comitatum cras expectes, sed si expectes, expectabis ex vi meæ constantiæ, quæ non soleo mea proposita mutare, non verò ex vi promissionis. Et sanè sic videtur se gessisse Sanctus Petrus, ut notat Delugo loc. cit. à numero 7. quando enuntiavit: *Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Hec enim sic aliquid Christo Domino promissit, seu vovit, sed solum ostendit præsentem voluntatem suam: sic etiam, qui Deo dicit, se nolle amplius peccare non promittit, sed solum suam præsentem voluntatem ostendit. Dicimus igitur, promissionem esse enuntiationem, & ostensionem voluntatis alteri, & insinuatam, & datam, nam sic non solum explicatur ostensio voluntatis, sed etiam explicatur fides, quæ datur promissario.

5. Ut autem tota de promissione tractatio ordinatim absolvatur, notentur singula prædictæ descriptionis verba, & in modum sequentem explicentur.

Adverte autem, quia liberalis Donatio in futurum apte rei traditionem nihil aliud verè est, nisi promissio

donandi. Ideo non pauca ex dicendis hic competere etiam ejusmodi Donationi in futurum: nam, carcerum de liberali Donatione de præfenti suis mox erit agendi locus in particulari tractatione de Donatione.

CAPUT II.

De illis verbis:

Est Affirmatio, & Enuntiatio.

1. Promissio non dicit solum affirmationem, hoc est, actum, quo homo affirmet se aliquid futurum, hoc est, metum propositum ore declaratum, ut jam modò dictum est, sed addere debet enuntiationem, id est, aliter, quia scilicet idem propositum promissum intimetur, & proprie enim enuntiare est alteri rem aliquid huntiare. Actus igitur internus, etiam quo quis vult promittere, non erit promissio, qui, ut sic, præter est inchoatio quædam promissionis, quam promissio Unde ejusmodi tuum internum propositum non obligabit te ad rem sic initiativè promissam adimplendam, non obligabit, inquam, ut promissio, quia verè promissio non est, & in docet Sanchez, l. 1. matrim. d. 2. de et aliis principiis Delugo, d. 23. de Inst. sess. 2. quibus addit Baunium, tom. 3. Theol. moral. l. 2. tract. 4. quæst. 4. quæ quid in oppositum inclinet Molina, d. 266. Dicitur parit. tract. 6. res. 107. alique, qui propendunt ad dicendum, validam esse ejusmodi promissionem ex jure nature, quamvis possit ex jure positivo revocari à promittente, quandoque is voluerit.

2. Dixi (ut promissio) nam, an tunc adit aliqua obligatio, ne homo videatur levis corde, & inconstans, debendo propositum prudenter conceptum lib. 3. in dec. cap. 11. num. explicuimus.

Promissio externa sine animo promittendi.

3. Quod si, contra, sit externa enuntiatio, sit promissio solum externè prolata, alterique sub fidelium ore tenus intimata, sed sine animo, & voluntate promittendi, eritne vera promissio, & quidem obligatoria promissio?

4. Respondeo, me lib. 3. in dec. cap. 12. §. 1. non docuisse, non esse veram promissionem, & consequenter non afferre obligationem veræ promissionis. Ratio principalior fuit, quia non est verus contractus sine animo contrahendi, ergo neque vera promissio sine animo promittendi. Solum monui, quamvis tunc non affertur obligatio aliqua ex vi veræ promissionis, tamen sæpè affertur ob damnum, quod fortè sequitur promissio ob deceptionem, &c.

5. Sed quid? Ejusmodi sola exterior promissio pertinet obligationem aliquam exequendi rem promissam, si non ex vi veræ promissionis, & proprie, tamen ex vi promissionis improprie?

Respondeo: Certum est, quando dicitur externè, *Hoc faciam cras*, te debere sentire, sicut pronuntias, fecis committis mendacium contra virtutem veracitatis. Verum, si non pertinet ad promissionem, hæc enim respicit rem in futurum faciendam, sed ad conformitatem orationis cum mente, quæ tota potest adesse præfenti, etiam si deinde rem ita enuntiam non exequaris. Dum enim affirmas: *Ego cras hoc præstabo*, ut verum affirmes, satis est, si ex modo dictum sit conforme tue menti, intendenti id exequi cras, quamvis cras deinde, mutato animo, non exequaris, neque enim ad virtutem veracitatis pertinet, ut animus non mutes; hoc enim pertinet ad constantiam, sed solum, ut ita loquaris, sicuti in mente habes.

6. Difficultas igitur potest esse, si consideremus eandem prædictam virtutem Fidelitatis, quæ certe respicit futurum

CAPVT III.

De illis verbis :

Vtique libera.

& ad quam pertinet observare veram promissionem; inquirere enim possumus: An, sicuti certò ad Fidelitatem pertinet, observare veram promissionem vero animo factam, sic etiam ad Fidelitatem pertineat, observare hanc fictam, solumque externam promissionem? Si, v.g. promittam sine ullo animo provitendi equum tibi cras donaturum, obligabitne me Fidelitas ad promissionem hanc fictam adimplendam?

7. Respondeo, ex dictis n. 4. videtur negandum, quia, ubi nulla promissio est, ut hic, nulla erit obligatio. Verum, nos ibi signatè diximus, nullam adesse obligationem ex vi veræ promissionis, sed nunc difficultas est, an nihilominus adsit obligatio ex vi externæ, quamvis non veræ promissionis, obligationem, inquam, quam inducat eadem virtus fidelitatis.

8. Dico, Fidelitatis virtutem obligare (sub mortali, ne, an veniali, dicam *infra*, c. 7. §. 3.) sic fictè promittentem ad dictam promissionem observandam. Ita Delugo d. 23. de *Iust. n. 11*. citans Pont. & Turrian. cum aliis. Ratio est, quia hanc promissionem solum externam respiciat, & regere debet Fidelitas. Ad fidelitatem enim spectat, non solum ordinare hominem in veris, perfectis, & que promissionibus, quæ constanter ex externo, & interno actu, verum etiam, quæ solum continent externum.

Quemadmodum enim veracitas inclinat ad confirmandam externa verba cum animo interno, sic fidelitas, quæ est valde affinis veracitati, tendit ad confirmandas promissiones, etiam solum externas, cum executione in futurum ponenda, siquidem ad fidelitatem pertinet, veritate, ne decipiatur proximus in recipiendis promissionibus: hic deciperetur, etiam, quando promissio est solum facta exterius. Ne decipiatur, inquam, non ex vero iure, quod sit in ipso promissario; tunc enim esset obligatio ex vera promissione (sed ex obligatione, seu debito, quod habet promittens, ne in suis dictis abroget sibi fidem illam non servando, & ne sic impediatur commercia humana, decipiendo proximum, quod totum videtur à virtute fidelitatis esse regendum.

9. Obiicies: Ergo eodem modo, si quis se obligaret, solum verbis externis, ad faciendum aliquid, vel, solum verbis externis, voveret aliquid Deo, obligaretur ex vi Iustitiæ, vel ex Religione illa observare: quod tamen, l. 3. in *decal. c. 12. §. 1. n. 3*, agendo de Voto, negavimus, quia sine vero animo se obligandi, seu vovendi, nulla est obligatio, nullum votum.

Respondeo, negando hanc consequentiam, nam, ad obligationem Iustitiæ fundandam, requiritur, ut transferatur Ius Iustitiæ in alium, quod Ius, cum sit potestas, quam quis habet disponendi, ut liber, de rebus suis, non potest transferri sine ipsius voluntate. Si igitur sine animo obligandi dicas solum verbis, te obligare, non habes animum transferendi Ius in alium, ergo non transfers Ius, & consequenter non surgit obligatio Iustitiæ. Rursus ad Votum firmandum requiritur, ut Deus acceptet, seu acceptare existimetur, quod per Votum promittitur; at, quando tu Voto solo externo sine animo vovendi promittis, Deus videt tuum hunc actum non promittendi. Ergo non potest acceptare promissionem, quam nullam esse videt, nec potest eius impletionem rationabiliter à te expectare. Quare Votum istud votum nullam afferet obligationem Voti. At in casu tuæ promissionis, quamvis solum externè homini factæ, homo, qui cor tuum non videt, meritò, & rationabiliter à te fidem datam expectat, immò exposcit; ergo meritò virtus fidelitatis te in hoc dirigere debet, ut scilicet promissum, etiam tunc, serves. Hæc breviter pro curiosis dicta sufficiant: nam cæterum *loc. cit.* latius prosequitur Delugo.

Pars III.

1. ID commune esse omnibus contractibus, quia omnes involuntarij esse debent, monitione potius indiget, quam probatione. Nam propterea contractus furiosi, amentis, ebrij, dum tamen in amentia affectione sunt, invalidus est. Quod si Fabianus Papa *C. Ne furiosum* 33. *quæst. 7.* dicit neque furiosum, neque furiosam contrahere matrimonium posse, sed si contractum fuit, non esse separandos, intelligitur, si contractus fuit, dum non erant in affectione furoris, nam eo deinde superveniente, non propterea desinunt veri esse conjuges.

2. His iam certis suppositis, solum hic quærimus, an semiplena deliberatio sufficiat ad inducendam obligationem promissionis, sive sub mortali, sive sub veniali?

3. Dico, nequaquam sufficere, sive res promissa sit gravis, sive levis, sed semper esse necessariam deliberationem plenam, quæ est illa, quæ requiritur ad mortaliter peccandum. Ratio est, quia homo ad certam obligationem sibi inducendam, sive sub mortali, sive sub veniali, debet, ut homo, illam sibi inducere. At operans per semiplenam deliberationem non ut homo, sed ut semihomo, ut ita loquar, operatur; ergo, &c.

Confirmatur primò, quia, sicuti per promissionem absolute se quis sub fidelitate obligat ad hanc rem, v. g. donandam, ita absoluta debet esse deliberatio, qua rem illam à se abdicat.

Confirmatur secundò, quia, sicuti ex communi sententia Legislator non potest imponere alteri legem quomodocunque obligantem, nisi perfectè deliberans. Ita nec ipse homo sibi ipsi. Hanc sententiam, ut communem sequitur Molina, d. 267. *Vasq. de matr. c. 1. n. 3.* Sanch. l. 1. *matr. d. 8. n. 5.* Delugo d. 23. de *Iust. a. num. 17.* alique, quos adi, ut aliquas obiectiones solvas *ibidem* legas.

4. Illud autem hic notant Doctores iidem, in homine sanæ mentis, quando aliquid promittit ex calore, sive iracundiæ, sive affectionis, sive similis passionis, rarò non adesse plenam deliberationem, quia rarissimè tanta esse solet mentis perturbatio, ut non sufficienter voluta sint, quæ tunc fiunt; secus homicidia, furta, fornicationes nimis facile (cum soleant in fervore passionis fieri) à peccato mortali excusantur.

Promissio dubiè libera.

5. Sed quid si verè, omnibus expensis, dubitetur, an adfuerit plena deliberatio, quod quidem aliquando posset evenire in promittente, qui sit mentis sanæ, sæpius autem in amente habente lucida intervalla, vel in amente circa aliquam materiam, non verò circa omnem, & in puero existente intra confinia temporis acquirendi perfectum usum rationis, &c.

Respondeo: Si certus es, quod promiseris, sed dubitas, an perfectè deliberatè promiseris, Sanch. *dist. disp. 8. n. 17.* te obligat ad exequendum, quod promissum, & idem esse, ait, si sic vovisti. Ratio est, inquit, quia possidet tunc promissio, de qua certus es. Verum, sive sis certus, quod ore promiseris, sive sis dubius, si tamen dubitas, an perfectè deliberatè, putà an promiseris, dum esses extra perfectum deliberationem, te probabiliter non obligat Castropal. l. 1. *rr. 1. d. 3. p. 11. n. 4. & 7.* Ratio est, quia, si dubitatur de perfecta deliberatione, non est certum, adesse promissionem, de cuius essentia est, esse à plena rationis advertentia. Quare tunc prævalebit tua libertas, quæ certa est. Hanc ego sententiam, l. 1. in *dec. c. 3. §. 7. v. v. n. 6.* secutus sum, ubi dixi etiam *ibid. v. Profess. Relig.* quid sentiendum de Professione Religiosa. De Matrimonio autem dixi *sup. l. 8. de matr. c. 3. de spons. c. 1. §. 4. n. 10.*

ff 3

CAPVT